

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

16 Δεκεμβρίου 2021

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 5940

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθμ. 162512/Δ1

Πρόγραμμα Σπουδών για το μάθημα της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής στις Ε΄ και Στ΄ τάξεις του Δημοτικού Σχολείου.

**Η ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις:

1.1. της περ. ε της παρ. 11 του άρθρου 4 του ν. 1566/1985 (Α΄ 167), σε συνδυασμό με τις διατάξεις των παρ. 1, 2 του άρθρου 7 του ν. 2525/1997 «Ενιαίο Λύκειο, πρόσβαση των αποφοίτων στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και άλλες διατάξεις» (Α΄ 188),

1.2. της υποπ. ββ της περ. α της παρ. 3 του άρθρου 2 του ν. 3966/2011 «Θεσμικό πλαίσιο των Πρότυπων Πειραματικών Σχολείων, ίδρυση Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Οργάνωση του Ινστιτούτου Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και λοιπές διατάξεις» (Α΄ 118),

1.3. του άρθρου 175 του ν. 4823/2021 «Αναβάθμιση του σχολείου, ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις» (Α΄ 136),

1.4. του άρθρου 90 του Κώδικα Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα κυβερνητικά όργανα (π.δ. 63/2005 - Α΄ 98), το οποίο διατηρήθηκε σε ισχύ με την παρ. 22 του άρθρου 119 του ν. 4622/2019 (Α΄ 133),

1.5. του π.δ. 81/2019 «Σύσταση, συγχώνευση, μετονομασία και κατάργηση Υπουργείων και καθορισμός των αρμοδιοτήτων τους - Μεταφορά υπηρεσιών και αρμοδιοτήτων μεταξύ Υπουργείων» (Α΄ 119),

1.6. του π.δ. 84/2019 «Σύσταση και κατάργηση Γενικών Γραμματειών και Ειδικών Γραμματειών / Ενιαίων Διοικητικών Τομέων Υπουργείων» (Α΄ 123),

1.7. του π.δ. 2/2021 «Διορισμός Υπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών και Υφυπουργών» (Α΄ 2).

2. Την υπό στοιχεία 168/Υ1/8.1.2021 κοινή απόφαση του Πρωθυπουργού και της Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων «Ανάθεση αρμοδιοτήτων στην Υφυπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων, Ζωή Μακρή» (Β΄ 33).

3. Την υπό στοιχεία 104671/ΓΔ4/27.9.2021 απόφαση της Υφυπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων «Πilotική Εφαρμογή Προγραμμάτων Σπουδών στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση» (Β΄ 4003).

4. Τις υπ΄ αρ. 55/14.10.2021 και 56/21.10.2021 πράξεις του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής.

5. Το γεγονός ότι από την παρούσα απόφαση δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του τακτικού προϋπολογισμού του Υ.ΠΑΙ.Θ. σύμφωνα με την υπό στοιχεία Φ.1/Γ/806/157995/Β1/6.12.2021 εισήγηση της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, αποφασίζουμε:

Το Πρόγραμμα Σπουδών για το μάθημα της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής στις Ε΄ και Στ΄ τάξεις του Δημοτικού Σχολείου ορίζεται ως εξής

Α. ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Η Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή ως γνωστικό αντικείμενο που εντάσσεται στο Δημοτικό Σχολείο συνεισφέρει στην ανάπτυξη γνώσεων, στάσεων, αξιών και δεξιοτήτων στους μαθητές και στις μαθήτριες προκειμένου να ενεργούν ως υπεύθυνοι δημοκρατικοί πολίτες που θα συμμετέχουν πλήρως στον δημόσιο και τον ιδιωτικό βίο, κατανοώντας τις κοινωνικές και πολιτικές έννοιες και δομές, καθώς και τις παγκόσμιες εξελίξεις και τη βιωσιμότητα.

Η Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή αποτελεί μια βιωματική διαδικασία κατανόησης του εαυτού ως μέλους διαφόρων κοινωνικών ομάδων και των ρόλων που απορρέουν από αυτές, με στόχο τη διαμόρφωση και την καλλιέργεια όλων εκείνων των δεξιοτήτων που χαρακτηρίζουν έναν ενεργό δημοκρατικό πολίτη. Ως μορφωτικό αγαθό αποσκοπεί στην εμπλοκή των μαθητών και των μαθητριών σε διαδικασίες μέσω των οποίων θα αποκτήσουν γνώση των αρχών, των κανόνων και των θεσμών λειτουργίας του δημοκρατικού πολιτεύματος, θα καλλιεργήσουν στάσεις και δεξιότητες, έτσι ώστε να γίνουν υπεύθυνοι, ενεργοί, δημοκρατικοί πολίτες, άνθρωποι με κριτική ικανότητα και δημιουργική δράση. Το μάθημα επιδιώκει την ενεργή, συμμετοχική συμπεριφορά με ατομική ευθύνη και κριτικό πνεύμα σε θέματα κοινωνικής συνοχής, ειρηνικής συνύπαρξης, συνεργασίας, αλληλεγγύης, ελευθερίας, ισότητας, κοινωνικής δικαιοσύνης, αποδοχής της ετερότητας και σεβασμού στο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον.

Β. ΣΚΟΠΟΘΕΣΙΑ

Γενικός σκοπός του μαθήματος της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής είναι η ανάπτυξη αξιών, γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων στους/στις μαθητές/-τριες, έτσι ώστε να γίνουν ενεργοί δημοκρατικοί πολίτες με κριτική ικανότητα και συμμετοχική δράση. Πολίτες που συμμετέχουν αποτελεσματικά σε μια δημοκρατική κουλτούρα εμπιστοσύνης και συνεργασίας, δεσμεύονται έναντι του κράτους δικαίου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, επιλύουν ειρηνικά τις συγκρούσεις, αναγνωρίζουν και σέβονται τη διαφορετικότητα, εκφράζουν ελεύθερα τις απόψεις τους και αποδέχονται τις αποφάσεις που λαμβάνονται από πλειοψηφίες, συμμετέχουν σε δημοκρατικές διαδικασίες μέσα σε πολιτισμικά ποικιλόμορφες κοινωνίες.

Βασικό σκοπό του μαθήματος της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής του Δημοτικού Σχολείου αποτελεί η ενδυνάμωση της δημοκρατικής ταυτότητας των μαθητών και των μαθητριών και η ανάπτυξη της δημοκρατικής συνείδησης και δράσης τους σε μια μετανεωτερική κοινωνία, που με δεξιότητες σχετικές με την κριτική σκέψη, τη δημιουργική φαντασία, τη λογική ανάλυση και τη συναισθηματική επίγνωση, να έχουν τη δυνατότητα, κατανοώντας και ερμηνεύοντας τα γεγονότα της κοινωνικής πραγματικότητας πραγματολογικά, επιστημονικά, αλλά και ιδεολογικά, να συμμετέχουν ως ενεργοί πολίτες στις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις.

Πιο συγκεκριμένα με το μάθημα της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής επιδιώκεται οι μαθητές και οι μαθήτριες να συνειδητοποιήσουν ότι:

- όλοι μας είμαστε μέλη διαφόρων ομάδων, στις οποίες αναλαμβάνουμε συγκεκριμένους και διακριτούς ρόλους,
- ο άνθρωπος είναι φύσει κοινωνικό ον, που συγκροτείται μέσα από τη συμμετοχή του σε διαφορετικής «βαρύτητας» κοινωνικές ομάδες,
- οι ομάδες νοηματοδοτούν την ταυτότητα και παρέχουν συλλογικούς πόρους στα μέλη τους,
- η συμμετοχή σε ομάδες συντελεί στη διαμόρφωση προσωπικού «κεφαλαίου», το οποίο το άτομο χρησιμοποιεί για να αποκτήσει μία θέση, ατομικά και συλλογικά, στις κοινωνικές δομές,
- οι ρόλοι που το άτομο επιτελεί εντός κάθε ομάδας συχνά δεν εναρμονίζονται μεταξύ τους, αλλά δυναμικά δημιουργούν εντάσεις που το άτομο καλείται να διαπραγματευθεί,
- οι αλλαγές στο φυσικό, τεχνολογικό και κοινωνικό συγκείμενο διαμορφώνουν νέες δυναμικές αλληλεπιδράσεις, που το άτομο καλείται να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά,
- η κοινωνική και πολιτική εμπλοκή και δέσμευση σημαίνει διαμόρφωση πολιτικών στάσεων και αξιών καθιστώντας το άτομο ικανό και υπεύθυνο, ώστε να μπορεί να συμμετέχει ως ενήλικας στη λήψη των αποφάσεων.

Οι ειδικότεροι μαθησιακοί στόχοι του μαθήματος της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής Ε' Δημοτικού είναι:

- η διαμόρφωση ενός μαθησιακού πλαισίου που θα ευνοεί την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και των δεξιοτήτων της διερευνητικότητας, της συνεργατικότητας και της συμμετοχικότητας,

- η ενίσχυση της κοινωνικής ταυτότητας και η διερεύνηση θεμάτων που αφορούν τους ρόλους, τις σχέσεις και τις δράσεις των μαθητών και των μαθητριών σε διάφορα κοινωνικά πλαίσια, από το εγγύτερο σε ένα ευρύτερο ευρωπαϊκό και παγκόσμιο πλαίσιο,

- η αποδοχή της διαφορετικότητας και η ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής,

- η ανάπτυξη γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων που θα συντελούν στην καλλιέργεια μιας συμμετοχικής κουλτούρας εμπιστοσύνης, καθώς και στην επίλυση των προβλημάτων και στη λήψη αποφάσεων,

- η ανάπτυξη της συναισθηματικής επίγνωσης, της επικοινωνιακής προσέγγισης και της μετασχηματιστικής λογικής,

- η ανάπτυξη μεταγνωστικών δεξιοτήτων που σχετίζονται με τον αναστοχασμό των μαθησιακών και κοινωνικών διαδικασιών.

Οι ειδικότεροι μαθησιακοί στόχοι του μαθήματος της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής ΣΤ' Δημοτικού είναι:

- η κατανόηση της σημασίας του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των θεμελιωδών ελευθεριών και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας,

- η προάσπιση της δημοκρατίας, η καλλιέργεια της κοινωνικής δικαιοσύνης και της αποδοχής στο πλαίσιο της οικογένειας, του σχολείου, της τοπικής αλλά και της ευρύτερης κοινότητας,

- η αποδοχή και ο σεβασμός της διαφορετικότητας και η ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής,

- η συμμετοχή και η δημιουργική αλληλεπίδραση των μαθητών και των μαθητριών σε ένα πλαίσιο που διευκολύνει την κατάθεση εμπειριών, γνώσεων, προοπτικών και ερμηνειών το οποίο μπορεί να συνυπάρξει, σε μια σχέση θετικής - γόνιμης έντασης, με το διαφορετικό,

- η ανάπτυξη ειρηνικών συμπεριφορών και διαχείρισης συγκρούσεων με ειρηνικό τρόπο,

- η κριτική ανάλυση των βαθύτερων αιτιών των συγκρούσεων και η διαμόρφωση ειρηνικής κουλτούρας,

- η ανάπτυξη της δεξιότητας της διαλλακτικότητας, της ενσυναίσθησης και της φροντίδας,

- η ανάλυση των αξιών της δημοκρατίας, του δικαίου και της ισότητας ως παραγόντων που καθορίζουν, σε μεγάλο βαθμό, τη σχέση του ατόμου με τον εαυτό του και με το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον,

- η κατανόηση των αρχών και των θεσμών του κράτους και η συμμετοχή σε αποφάσεις που αφορούν την τοπική και την ευρύτερη, εθνική, κοινότητα,

- η αίσθηση ότι ο κοινωνικός εαυτός συνδιαμορφώνεται από ηγεμονεύοντες λόγους περί κανονικότητας,

- η συνειδητοποίηση του πολυδιάστατου χαρακτήρα των ζητημάτων της αειφόρου ανάπτυξης και της ατομικής και συλλογικής ευθύνης για την επίτευξή της,

- η ενεργητική και υπεύθυνη συμμετοχή σε ψηφιακές κοινότητες τοπικές, εθνικές και παγκόσμιες.

Γ. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ - ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ

Οι Θεματικές Ενότητες του μαθήματος Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή της Ε' και της ΣΤ' τάξης Δημοτικού αναπτύσσονται γύρω από τρεις άξονες / Θεματικά Πεδία: α) Η ζωή στο σπίτι μου, β) Η ζωή στο σχολείο μου και γ) Η ζωή στην κοινότητα και στον ευρύτερο κόσμο.

Ε΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ	ΣΤ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ
Α΄ Θεματικό Πεδίο: Η ΖΩΗ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΜΟΥ	
<p>1. Οι ρόλοι των μελών της οικογένειας και ο δικός μου ρόλος.</p> <p>Οι μαθητές και οι μαθήτριες είναι σε θέση:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιορίζουν τη σημαντικότητα της οικογένειας και τον ρόλο τους μέσα σε αυτήν. • Να συζητούν για τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα στην οικογένεια και ευρύτερα (π.χ. προσδιορίζουν τα βασικά δικαιώματά τους, ευαισθητοποιούνται σε θέματα παραβιάσεών τους και συζητούν δράσεις υπεράσπισής τους). • Να διαχωρίζουν τα «θέλω» από τις ανάγκες τους. • Να περιγράφουν τον τρόπο λήψης αποφάσεων στην οικογένεια. • Να αναπτύξουν την αίσθηση του σεβασμού προς τον εαυτό τους και τα άλλα μέλη της οικογένειάς τους. • Να αναπτύξουν δεξιότητες προσωπικής ευθύνης σχετικά με τις ενέργειές τους. <ul style="list-style-type: none"> • Να αισθάνονται επαρκείς για τον εαυτό τους (αυτοαντίληψη, αυτοεκτίμηση, ιδιωτικότητα, συναίσθημα ασφάλειας, φροντίδας). • Να αναγνωρίζουν τις ποικίλες μορφές οικογενειακής οργάνωσης και να στοχάζονται για αυτές. <p>2. Οικογενειακές σχέσεις.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν και να συνθέτουν τρόπους συζήτησης, διαπραγμάτευσης και επίλυσης ζητημάτων που αφορούν τα μέλη της οικογένειας (π.χ. συγκρούσεων). • Να αναπτύξουν δεξιότητες δημιουργίας ενός συνεργατικού και συμμετοχικού κλίματος. • Να αναπτύξουν δεξιότητες ενεργητικής ακρόασης, ενσυναίσθησης και αλληλεγγύης. • Να επικοινωνούν με την οικογένειά τους για θέματα διαφορετικότητας. <p>3. Οικογενειακές δράσεις.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να αναπτύξουν δεξιότητες ενεργής συμμετοχής στην οικογενειακή ζωή. • Να περιγράφουν οικογενειακές ασχολίες. • Να προσδιορίζουν οικογενειακές δραστηριότητες εκτός σπιτιού. • Να αναπτύξουν δράσεις κοινωνικής συμμετοχής ως μέλη της οικογένειας. • Να συζητούν ζητήματα ευαισθητοποίησης σε θέματα περιβάλλοντος και διαφορετικότητας. 	<p>1. Η ελληνική οικογένεια.</p> <p>Οι μαθητές και οι μαθήτριες είναι σε θέση:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιορίζουν την έννοια της οικογένειας ως την πρωταρχική κοινωνική ομάδα συμμετοχής του ατόμου. • Να περιγράψουν τα χαρακτηριστικά και τους διαφορετικούς τύπους της σύγχρονης οικογένειας (πυρηνική, διευρυμένη, μονογονεϊκή, χωρίς παιδιά κ.λπ.). • Να προσδιορίσουν και να καταγράψουν τις αλλαγές που συντελέστηκαν στη δομή, την οργάνωση και τη λειτουργία της οικογένειας και στους ρόλους των μελών της με την πάροδο του χρόνου. • Να αναγνωρίσουν τις κοινωνικές, οικονομικές και πολιτισμικές διαφορές ανάμεσα σε διάφορες οικογένειες (ως προς τη σύνθεση, τη γλώσσα, την εθνότητα, το εκπαιδευτικό υπόβαθρο, τις αξίες και τις παραδόσεις, την κοινωνικοοικονομική κατάσταση, τις πρακτικές ανατροφής των παιδιών) και να σέβονται αυτή την πολυμορφία στον βαθμό που δεν βασίζεται σε αυταρχικά και καταπιεστικά πρότυπα – σε πρότυπα που δεν σέβονται τα ατομικά δικαιώματα. • Να διακρίνουν τους παράγοντες που επηρεάζουν τη ζωή μιας οικογένειας κατανοώντας τη δυναμική πορεία εξέλιξης και τις συνεχείς θετικές και αρνητικές αλλαγές που τη χαρακτηρίζουν. <p>2. Οι οικογενειακές σχέσεις.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιορίζουν τους διαφορετικούς ρόλους και ευθύνες των μελών της οικογένειάς τους. • Να αναγνωρίσουν την «υπευθυνότητα» ως αναγκαία για τη συνοχή της οικογένειας. • Να εξετάσουν τους μεταβαλλόμενους ρόλους και τις ευθύνες ενός ατόμου καθώς μεγαλώνει μέσα στην οικογένεια. • Να αντιληφθούν τη διαμόρφωση της προσωπικής τους ταυτότητας ως αποτέλεσμα της συμμετοχής τους σε διάφορες κοινωνικές ομάδες και δίκτυα και της εσωτερικοποίησης κοινωνικών ρόλων. • Να αναγνωρίσουν παράγοντες που επηρεάζουν τη διαμόρφωση του κοινωνικού φύλου. • Να εντοπίσουν τα έμφυλα στερεότυπα στους οικογενειακούς ρόλους και στις οικογενειακές συμπεριφορές.

<p>4. Πώς οργανώνω τη σχολική μελέτη στο σπίτι.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν τρόπους επικοινωνίας με τους συμμαθητές τους. • Να αναφέρουν τρόπους βοήθειας από τους γονείς. • Να αναπτύσσουν στρατηγικές οργάνωσης του χρόνου και της μελέτης. • Να αναπτύξουν δεξιότητες αυτοαποτελεσματικότητας και αυτοκατεύθυνσης στη σχολική εργασία. 	<p>3. Ο ελεύθερος χρόνος μου.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να αιτιολογούν τον ελεύθερο χρόνο ως ζωτικό στοιχείο της ισόρροπης ζωής και πεδίο κοινωνικοποίησης, ανάπτυξης δεξιοτήτων, διαμόρφωσης ταυτότητας. • Να ερμηνεύουν τον ελεύθερο χρόνο ως ένα δικαίωμα των παιδιών. • Να συνδέσουν τον ελεύθερο χρόνο με τη σωματική, πνευματική και ψυχική υγεία.
<p>Β' Θεματικό Πεδίο: Η ΖΩΗ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΜΟΥ</p>	
<p>1. Η δομή του σχολείου.</p> <p>Οι μαθητές και οι μαθήτριες είναι σε θέση:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν τη δομή του σχολείου, τις κοινωνικές θέσεις και τους ρόλους που απορρέουν από αυτές. • Να αναλύουν τις υποχρεώσεις, τα καθήκοντα και τα δικαιώματα των μελών του σχολείου τους. <p>2. Οι ρόλοι των μελών της τάξης και ο δικός μου ρόλος στο σχολείο.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιορίζουν τον δικό τους ρόλο στην τάξη και στο σχολείο. • Να αισθάνονται επαρκείς για το σχολείο. • Να συζητούν τους τρόπους λήψης αποφάσεων στην τάξη τους. <p>3. Σχολικές σχέσεις.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να αποκτήσουν επίγνωση της δυναμικής της τάξης. • Να κινητοποιούνται για θέματα αρμονικής συνύπαρξης στο πλαίσιο του σχολείου. • Να αναπτύξουν επικοινωνιακές δεξιότητες σύμφωνες με τις αρχές του διαλόγου. • Να συζητούν τρόπους συνεργατικότητας. • Να συζητούν και να στοχάζονται για τη φιλία, είτε την κατάσταση της «ευγενικής απόστασης» («συμφωνούμε να διαφωνούμε»). • Να προσδιορίζουν τρόπους επίλυσης διαφορών και ανάπτυξη εμπιστοσύνης. • Να εντοπίζουν και να αναλύουν ζητήματα βίας, επιθετικότητας, εκφοβισμού. <p>4. Σχολικές δραστηριότητες.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να αναφέρουν παραδείγματα σχετικά με τη σημασία της συλλογικής δράσης. 	<p>1. Το δικαίωμα στην εκπαίδευση.</p> <p>Οι μαθητές και οι μαθήτριες είναι σε θέση:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιορίζουν τα στάδια εξέλιξης του εκπαιδευτικού συστήματος στην Ελλάδα από τη συγκρότηση του ελληνικού κράτους έως σήμερα. • Να συγκρίνουν τη λειτουργία του ελληνικού σχολείου με την αντίστοιχη λειτουργία των σχολείων άλλων χωρών και να αναζητήσουν ομοιότητες και διαφορές. <p>2. Πολιτισμική ποικιλομορφία και οικοδόμηση σχέσεων εμπιστοσύνης.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να αντιλαμβάνονται τη διαμόρφωση της προσωπικής τους ταυτότητας ως αποτέλεσμα τόσο της συμμετοχής τους σε διάφορες κοινωνικές ομάδες και δίκτυα, όσο και της εσωτερικοποίησης κοινωνικών ρόλων. • Να συμπεραίνουν ότι οι άνθρωποι είναι μέρος διαφορετικών πολιτισμικών ομάδων που αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και ότι οι πολιτισμοί δεν είναι στατικοί, αλλά αλλάζουν. • Να υπερασπίζονται την αξία ενός σχολείου χωρίς αποκλεισμούς ιδίως όσον αφορά την κάλυψη των αναγκών μαθητών/-τριών με αναπηρίες και μαθητών/-τριών με μεταναστατευτική ή προσφυγική εμπειρία. <p>3. Επικοινωνία και έκφραση.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να αναπτύξουν δεξιότητες αποτελεσματικής επικοινωνίας αποσαφηνίζοντας τους όρους της. • Να διερευνήσουν τη σχέση μεταξύ των συναισθημάτων και της εκδηλούμενης συμπεριφοράς. Να εξηγήσουν πώς τα συναισθήματα επηρεάζουν τη συμπεριφορά μας, και να αναλύσουν τους παράγοντες που συμβάλλουν στον έλεγχό τους.

<ul style="list-style-type: none"> • Να σχεδιάζουν δραστηριότητες κοινωνικής ευαισθητοποίησης και επίλυσης κοινωνικών προβλημάτων. • Να συμμετέχουν ενεργά και κριτικά ως υπεύθυνοι πολίτες στην περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και στην επίλυση περιβαλλοντικών προβλημάτων που αφορούν την καθημερινή τους ζωή.	<ul style="list-style-type: none"> • Να συνεργάζονται αποτελεσματικά με άλλους μέσω ομαδικής εργασίας. Να αναπτύσσουν και να διατηρούν θετικές σχέσεις με τους συνομηλίκους τους. <p>4. Ειρηνική επίλυση συγκρούσεων και ανθεκτικότητα.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίζουν προβλήματα και συγκρούσεις που αντιμετωπίζουν συχνά συνομηλικοί τους στο σχολικό και ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον. • Να αναγνωρίζουν και να διαχειρίζονται καταστάσεις σύγκρουσης ή εντάσεις μεταξύ αξιών (π.χ. ισότητα έναντι ελευθερίας, ρουτίνα έναντι δημιουργικότητας, αυτονομία έναντι κανόνων). • Να εφαρμόζουν στρατηγικές επίλυσης συγκρούσεων. • Να επιλέγουν συμπεριφορές ελέγχου της επιθετικότητας προκειμένου να αντιμετωπίζουν συγκρούσεις μεταξύ των μελών μιας ομάδας. • Να περιγράφουν τι σημαίνει ανθεκτικότητα, να προσδιορίζουν τα χαρακτηριστικά της (αντοχή, επιμονή, αντιμετώπιση στρεσογόνων καταστάσεων), να αντιλαμβάνονται τους λόγους για τους οποίους συγκαταλέγεται στις «δεξιότητες ζωής» και να την αναγνωρίζουν σε κοινωνικές καταστάσεις και ανθρώπινες συμπεριφορές. <p>5. Λήψη αποφάσεων και ανάληψη συνεργατικής δράσης.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιορίζουν τον τρόπο με τον οποίο λαμβάνουμε αποφάσεις. • Να εφαρμόζουν τεχνικές λήψης αποφάσεων σε διαφορετικές περιπτώσεις της σχολικής και ευρύτερης καθημερινότητας. • Να αιτιολογούν τους λόγους που τους οδήγησαν στη λήψη μίας απόφασης. • Να διερευνούν τις αξίες τους και να μελετούν τον τρόπο που αυτές επηρεάζουν τις αποφάσεις τους. • Να συμμετέχουν στη διεξαγωγή συνελεύσεων στο σχολείο τους με στόχο την αλληλεπίδραση μεταξύ τους και την ελεύθερη έκφραση των απόψεών τους μέσα σε μια κουλτούρα δημοκρατίας.
--	--

Γ' Θεματικό Πεδίο: Η ΖΩΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΕΥΡΥΤΕΡΟ ΚΟΣΜΟ	
<p>1. Εγώ και η γειτονιά μου.</p> <p>1.1. Οι ρόλοι των μελών της γειτονιάς μου και ο δικός μου ρόλος.</p> <p>Οι μαθητές και οι μαθήτριες είναι σε θέση:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να αναφέρουν ομοιότητες και διαφορές του εαυτού τους με τους άλλους στη γειτονιά τους (συνήθειες, δεξιότητες ικανότητες, διαφυλικές, έμφυλες, οικογενειακές, θρησκευτικές, πολιτισμικές, εθνοτικές, οικονομικές, τοπικιστικές κ.λπ.). • Να αναπτύξουν την αίσθηση του σεβασμού προς τον εαυτό τους και τους άλλους της γειτονιάς τους. • Να αναπτύξουν δεξιότητες προσωπικής ευθύνης σχετικά με τις ενέργειές τους. • Να συζητούν για ζητήματα που υπάρχουν στη γειτονιά τους. • Να συζητούν τη συμπεριφορά τους στη γειτονιά τους. <p>1.2. Σχέσεις στη γειτονιά μου.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να αναστοχάζονται για τρόπους διαπραγμάτευσης/επίλυσης των διαφορετικών προτιμήσεών τους. • Να καταγράφουν και να αναλύουν τις κυρίαρχες συμπεριφορές στη γειτονιά τους. • Να συζητούν ζητήματα του συνανήκειν στη γειτονιά τους (επάρκεια για την κοινότητα και επίπεδο ασφάλειας). • Να αναλύουν τον κοινωνικό αποκλεισμό των ευάλωτων ομάδων της γειτονιάς τους. <p>1.3. Δράσεις στη γειτονιά μου.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να εκφέρουν αξιολογική άποψη για τα προβλήματα των κατοίκων της γειτονιάς τους (καθαριότητα, υποδομές, χώροι λατρείας κ.ά.). • Να αναστοχάζονται σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος και κυκλοφοριακής αγωγής. • Να σχεδιάζουν δράσεις ενδυνάμωσης της κοινωνικής συνοχής, της αλληλεγγύης και του αλληλοσεβασμού. <p>2. Εγώ και η πόλη/το χωριό μου.</p> <p>2.1. Οι πολιτικές δομές του δήμου, που ανήκει η πόλη/το χωριό μου.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν τις λειτουργίες του δήμου και των δημοτικών υπηρεσιών του. • Να αναφέρουν τρόπους πρόσβασης στις δημόσιες υπηρεσίες και στον δήμο. • Να αναγνωρίζουν τις διαδικασίες με τις οποίες λαμβάνονται οι αποφάσεις για την πόλη/το χωριό τους στον δήμο τους. 	<p>1. Κράτος και δημοκρατία.</p> <p>Οι μαθητές και οι μαθήτριες είναι σε θέση:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να αποσαφηνίσουν την έννοια του κράτους και τα στοιχεία που το προσδιορίζουν. • Να αποσαφηνίσουν την έννοια του πολιτεύματος και να το συνδέουν με τον τρόπο διακυβέρνησης των κρατών. • Να περιγράφουν τα βασικά χαρακτηριστικά της δημοκρατίας και να προσδιορίζουν τις βασικές δημοκρατικές αξίες. • Να περιγράφουν τις τρεις λειτουργίες της κρατικής εξουσίας: νομοθετική, εκτελεστική και δικαστική. • Να περιγράφουν τους ρόλους και τις ευθύνες των τριών επιπέδων διακυβέρνησης: δήμος, περιφέρεια, κεντρικό κράτος. • Να αναγνωρίζουν τη σημασία της αποκέντρωσης και της διαβάθμισης της αυτοδιοίκησης. • Να διερευνούν τις υπηρεσίες που παρέχει το κεντρικό κράτος στους πολίτες του και να δίνουν παραδείγματα για τον τρόπο που οι υπηρεσίες αυτές επηρεάζουν τη ζωή των μαθητών. • Να αποκτήσουν γνώσεις της διαδικασίας για την εκλογή του κοινοβουλίου και της κυβέρνησης στο πολίτευμά μας. <p>2. Νόμοι και πολίτες.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να εξηγούν πώς και γιατί οι άνθρωποι δημιουργούν κανόνες. • Να επισημαίνουν τη διαφορά ανάμεσα στους κανόνες και τους νόμους. • Να αιτιολογούν γιατί οι κανόνες και οι νόμοι είναι σημαντικοί για τη διασφάλιση της κανονικότητας. • Να συνεργάζονται στη διαμόρφωση κανονισμών στη δική τους κοινότητα και να επιχειρηματολογούν για την αναγκαιότητά τους. • Να περιγράφουν την έννοια του Συντάγματος και να το συνδέουν με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του πολίτη. • Να αναλύουν τις βασικές πτυχές του Συντάγματος και τον τρόπο που επηρεάζουν τους πολίτες. <p>3. Ιθαγένεια και εθνική ταυτότητα.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιορίζουν την έννοια της ιθαγένειας, της υπηκοότητας και τις διαδικασίες με τις οποίες αποκτώνται. • Να εξηγούν τι σημαίνει να είναι κάποιος Έλληνας πολίτης και να περιγράφουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την ελληνική ιθαγένεια.

<ul style="list-style-type: none"> • Να συζητούν για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις κάθε δημότη της πόλης/του χωριού τους. <p>2.2. Σχέσεις στην πόλη/στο χωριό μου.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν δραστηριότητες και ασχολίες των ατόμων του χωριού ή της πόλης τους. • Να αναγνωρίζουν τις διαφορετικές κοινωνικές ομάδες που ζουν στην πόλη/στο χωριό τους και να προσδιορίζουν τις σχέσεις μεταξύ τους. • Να εντοπίζουν περιπτώσεις και να αναστοχάζονται για ζητήματα έντονης κοινωνικής ανισότητας που αποκλείουν άτομα και κοινότητες από τις ευρύτερες κοινωνικές διεργασίες συμμετοχής στη δημιουργία και χρήση συλλογικών πόρων. • Να αναπτύξουν πολιτειακή συνείδηση (π.χ. το αίσθημα του «ανήκειν», αλληλεγγύη, ενεργό συμμετοχή στα κοινά, λογοδοσία κ.λπ.). • Να εκφέρουν αξιολογική άποψη για ζητήματα περιβάλλοντος στην πόλη/στο χωριό τους. • Να αναλύουν τα αποτελέσματα της ψηφιακής επικοινωνίας στην κοινωνική και πολιτική ζωή στην πόλη/ στο χωριό τους. <p>2.3. Δράσεις στην πόλη/στο χωριό μου.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να επεξεργάζονται τρόπους διαπραγμάτευσης και δράσεις για την επίλυση των θεμάτων της πόλης/του χωριού τους. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν την ιδιότητα του ενεργού πολίτη. Να εντοπίζουν τους τρόπους με τους οποίους οι Έλληνες πολίτες μπορούν να συμμετέχουν στα κοινά. Να εξηγούν τον ρόλο που έχουν οι ίδιοι ως Έλληνες πολίτες στο σχολείο και την ευρύτερη κοινότητα. • Να αντιλαμβάνονται την έννοια και την αξία του εθελοντισμού. <p>4. Η Ελλάδα και η Ευρώπη.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να αναλύουν τους λόγους δημιουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. • Να περιγράφουν τη δομή, τα όργανα και τις λειτουργίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. • Να διαπιστώσουν τις αμοιβαίες επιδράσεις μεταξύ Ελλάδας και Ευρωπαϊκής Ένωσης. • Να προσεγγίσουν την ιδιότητα του Ευρωπαίου πολίτη ως μέρος της δικής τους ταυτότητας. • Να αναγνωρίζουν την πολιτισμική κληρονομιά των διαφόρων χωρών της Ευρώπης ως συμβολή στην κοινή πολιτισμική κληρονομιά. <p>5. Ανθρώπινα δικαιώματα και βιώσιμη ανάπτυξη.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να εκφράζουν τις αξίες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις στάσεις και τις συμπεριφορές τους. • Να αναγνωρίζουν τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και μέσω αυτού να υπερασπίζονται και να σέβονται τις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. • Να αναλαμβάνουν δράση για την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην τοπική και ευρύτερη κοινότητα. • Να προσδιορίσουν την έννοια της παγκόσμιας ιθαγένειας και τα χαρακτηριστικά του παγκόσμιου πολίτη. • Να εμβαθύνουν στην κατανόηση των στόχων παγκόσμιας σημασίας συνδέοντας τις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων με τους 17 στόχους βιώσιμης ανάπτυξης. <p>6. Πληροφορία και μέσα ενημέρωσης.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να καθορίζουν τη σημασία των μέσων μαζικής ενημέρωσης στην καλλιέργεια των επιστημονικών γνώσεων, στην ευαισθητοποίηση σε κοινωνικά θέματα και στη μετάδοση των πληροφοριών. • Να συμπεραίνουν την επιρροή που ασκούν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης στις απόψεις, τις στάσεις και τη συμπεριφορά μας μέσα από τη δημιουργία προτύπων.
---	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Να προσεγγίσουν κριτικά τον τρόπο μετάδοσης της πληροφορίας από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης διακρίνοντας τις τεχνικές πειθούς που χρησιμοποιούνται. • Να επιλέγουν την πολλαπλή ενημέρωση και τη διασταύρωση των πληροφοριών. <p>7. Ψηφιακός πολίτης και ψηφιακή ιθαγένεια.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να αποσαφηνίσουν την έννοια του ψηφιακού πολίτη και της ψηφιακής ιθαγένειας και να τις συσχετίζουν με τις ψηφιακές ανισότητες. • Να αναγνωρίζουν και να συμμετέχουν σε ψηφιακά περιβάλλοντα ανοιχτά στη διαφορετικότητα και στην ποικιλομορφία των απόψεων. • Να εφαρμόζουν ασφαλείς τεχνικές αναζήτησης πληροφοριών στο διαδίκτυο. Να αξιολογούν κριτικά τις πληροφορίες που βρίσκουν στο διαδίκτυο και να προσδιορίζουν την αξιοπιστία τους. Να υπερασπίζονται θέματα προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων. • Να κατονομάζουν τα δικαιώματα και τις ευθύνες ενός ψηφιακού πολίτη. Να συμμετέχουν με σεβασμό και υπευθυνότητα σε μια διαδικτυακή κοινότητα. • Να αναγνωρίζουν τον διαδικτυακό εκφοβισμό και να τον αντιμετωπίζουν.
--	---

Δ. ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΛΑΙΣΙΩΣΗ - ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΜΑΘΗΣΗΣ

Το περιεχόμενο του μαθήματος της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής Δημοτικού διαμορφώνει μαθησιακές και διδακτικές συνθήκες για διερευνητική, βιωματική μάθηση, κριτική σκέψη και αναστοχασμό.

Ο ρόλος του/της εκπαιδευτικού είναι υποστηρικτικός και διευκολυντικός στις διαφοροποιημένες μαθησιακές ανάγκες των μαθητών/μαθητριών και στη λειτουργία της ομάδας/τάξης. Ενθαρρύνει μαθησιακές συνθήκες έρευνας, επεξεργασίας δεδομένων, λήψης απόφασης και την ένταξη της σχολικής γνώσης στο κοινωνικό συγκείμενο.

Οι διδακτικές προσεγγίσεις εδράζονται σε συνεργατικές, συμμετοχικές και βιωματικές μεθόδους και τεχνικές, δίνοντας τη δυνατότητα ανάπτυξης δεξιοτήτων ζωής, ήπιων δεξιοτήτων και ψηφιακών δεξιοτήτων, υποστηρίζοντας με τον αποτελεσματικότερο τρόπο ικανότητες, δεξιότητες και στάσεις ενός ενεργού και δημοκρατικού ατόμου.

Ειδικότερα, η διδασκαλία του μαθήματος Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή αποσκοπεί στην καλλιέργεια της δημοκρατικής κουλτούρας, των δεξιοτήτων πολιτισμικής επικοινωνίας και συναπόφασης μέσω της κινητοποίησης και ανάπτυξης σχετικών: α) αξιών προκειμένου να λειτουργήσουν ως κατευθυντήριες αρχές για τη λήψη συμπεριληπτικών αποφάσεων, β) στάσεων που εκφράζουν τη διαλλακτική και ανεκτική κουλτούρα του κριτικά σκεπτόμενου και υπεύθυνα ενεργού μέλους της κοινωνίας και της πολιτείας, γ) γνώσεων σχετικά με κοινωνικούς και πολιτικούς θεσμούς, φαινόμενα, λειτουργίες και διαδικασίες, δ) ικανοτήτων που καθιστούν τον πολίτη αποτελεσματικό ως προς τις παρεμβάσεις, τις πρωτοβουλίες και τη δράση του σε σχέση με το πεδίο του κοινωνικού και πολιτικού γίνεσθαι.

Για την επίτευξη των παραπάνω αξιοποιούνται διδακτικές μέθοδοι και εργαλεία όπως:

- Ερευνητικά έργα
- Αφήγηση και μελέτες περίπτωσης
- Ρουτίνες στοχαστικής παρατήρησης
- Επίλυση προβλήματος
- Συζήτηση
- Μελέτη στο πεδίο
- Χαρτογράφηση εννοιών
- Καταιγισμός ιδεών
- Παιχνίδια ρόλων
- Διαλογική αντιπαράθεση

Ε. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η αξιολόγηση του/της μαθητή/μαθήτριας ως μια ανατροφοδοτική διαδικασία της διδακτικής πράξης υλοποιείται μέσω του ελέγχου της επίτευξης των στόχων του ΠΣ. Η αξιολόγηση δεν μπορεί να είναι μια αποπλαισιωμένη δραστηριότητα, που λειτουργεί ανεξάρτητα από τη μαθησιακή διαδικασία. Στο μάθημα της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής του Δημοτικού, όπως προβλέπεται για τα νέα ΠΣ, πέρα από την αρχική και την τελική αξιολόγηση δίνεται έμφαση στην αξιοποίηση της διαμορφωτικής αξιολόγησης, ως μιας παιδαγωγικής λειτουργίας ενσωματωμένης δυναμικά στη διδακτική πράξη, που αποβλέπει στον συνεχή έλεγχο της επίτευξης των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων. Χρήσιμες τεχνικές αξιολόγησης είναι οι δοκιμασίες επίδοσης, τα σχέδια εργασίας, η παρατήρηση, το παιχνίδι ρόλων, οι ρουμπρικές αυτοαξιολόγησης και ετεροαξιολόγησης (ατομικά και συλλογικά) και ο φάκελος εργασιών.

ΣΤ. ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ - Ε' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ		
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
		Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:
Α. Η ζωή στο σπίτι μου	1. Οι ρόλοι των μελών της οικογένειας και ο δικός μου ρόλος	<ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιορίζουν τη σημαντικότητα της οικογένειας και τον ρόλο τους μέσα σε αυτήν. • Να συζητούν για τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα στην οικογένεια και ευρύτερα (π.χ. προσδιορίζουν τα βασικά δικαιώματά τους, ευαισθητοποιούνται σε θέματα παραβιάσεων τους και συζητούν δράσεις υπεράσπισής τους). • Να διαχωρίζουν τα «θέλω» από τις ανάγκες τους. • Να περιγράφουν τον τρόπο λήψης αποφάσεων στην οικογένεια. • Να αναπτύξουν το αίσθημα του σεβασμού προς τον εαυτό τους και τα άλλα μέλη της οικογένειάς τους. • Να αναπτύξουν δεξιότητες προσωπικής ευθύνης σχετικά με τις ενέργειές τους. • Να αισθάνονται επαρκείς για τον εαυτό τους (αυτοαντίληψη, αυτοεκτίμηση, ιδιωτικότητα, συναίσθημα ασφάλειας, φροντίδας). • Να αναγνωρίζουν τις ποικίλες μορφές οικογενειακής οργάνωσης και να στοχάζονται για αυτές.
	2. Οικογενειακές σχέσεις	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν και να συνθέτουν τρόπους συζήτησης, διαπραγμάτευσης και επίλυσης ζητημάτων που αφορούν τα μέλη της οικογένειας (π.χ. συγκρούσεων). • Να αναπτύξουν δεξιότητες δημιουργίας ενός συνεργατικού και συμμετοχικού κλίματος. • Να αναπτύξουν δεξιότητες ενεργητικής ακρόασης, ενσυναίσθησης και αλληλεγγύης. • Να συζητούν με την οικογένειά τους για θέματα διαφορετικότητας.
	3. Οικογενειακές δράσεις	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναπτύξουν δεξιότητες ενεργής συμμετοχής στην οικογενειακή ζωή. • Να περιγράφουν οικογενειακές ασχολίες. • Να προσδιορίζουν οικογενειακές δραστηριότητες εκτός σπιτιού. • Να αναπτύσσουν δράσεις κοινωνικής συμμετοχής ως μέλη της οικογένειας. • Να συζητούν ζητήματα ευαισθητοποίησης σε θέματα περιβάλλοντος και διαφορετικότητας.

	4. Πώς οργανώνω τη σχολική μελέτη στο σπίτι	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν τρόπους επικοινωνίας με τους/ τις συμμαθητές/-τριές τους. • Να αναφέρουν τρόπους βοήθειας από τους γονείς. • Να αναπτύσσουν στρατηγικές οργάνωσης του χρόνου και της μελέτης. • Να αναπτύξουν δεξιότητες αυτοαποτελεσματικότητας και αυτοκατεύθυνσης στη σχολική εργασία.
Β. Η ζωή στο σχολείο μου	1. Η δομή του σχολείου	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν τη δομή του σχολείου, τις κοινωνικές θέσεις και τους ρόλους που απορρέουν από αυτές. • Να αναλύουν τις υποχρεώσεις, τα καθήκοντα και τα δικαιώματα των μελών του σχολείου τους.
	2. Οι ρόλοι των μελών της τάξης και ο δικός μου ρόλος στο σχολείο	<ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιορίζουν τον δικό τους ρόλο στην τάξη και στο σχολείο. • Να αισθάνονται επαρκείς για το σχολείο. • Να συζητούν τους τρόπους λήψης αποφάσεων στην τάξη τους.
	3. Σχολικές σχέσεις	<ul style="list-style-type: none"> • Να αποκτήσουν επίγνωση της δυναμικής της τάξης. • Να κινητοποιούνται για θέματα αρμονικής συνύπαρξης στο πλαίσιο του σχολείου. • Να αναπτύξουν επικοινωνιακές δεξιότητες σύμφωνες με τις αρχές του διαλόγου. • Να συζητούν τρόπους συνεργατικότητας. • Να συζητούν και να στοχάζονται για τη φιλία, είτε την κατάσταση της «ευγενικής απόστασης» («συμφωνούμε να διαφωνούμε»). • Να προσδιορίζουν τρόπους επίλυσης διαφορών και ανάπτυξης εμπιστοσύνης. • Να εντοπίζουν και να αναλύουν ζητήματα βίας, επιθετικότητας, εκφοβισμού.
	4. Σχολικές δραστηριότητες	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναφέρουν παραδείγματα σχετικά με τη σημασία της συλλογικής δράσης. • Να σχεδιάζουν δραστηριότητες κοινωνικής ευαισθητοποίησης και επίλυσης κοινωνικών προβλημάτων. • Να συμμετέχουν ενεργά και κριτικά ως υπεύθυνοι πολίτες στην περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και στην (επίλυση περιβαλλοντικών προβλημάτων που αφορούν την καθημερινή τους ζωή).
Γ. Η ζωή στην κοινότητα και στον ευρύτερο κόσμο	1. Εγώ και η γειτονιά μου 1.1. Οι ρόλοι των μελών της γειτονιάς μου και ο δικός μου ρόλος	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναφέρουν ομοιότητες και διαφορές του εαυτού τους με τους άλλους στη γειτονιά τους (συνήθειες, δεξιότητες, ικανότητες, διαφυλικές, έμφυλες, οικογενειακές, θρησκευτικές, πολιτισμικές, εθνοτικές, οικονομικές, τοπικιστικές κ.λπ.). • Να αναπτύξουν την αίσθηση του σεβασμού προς τον εαυτό τους και τους άλλους της γειτονιάς τους. • Να αναπτύξουν δεξιότητες προσωπικής ευθύνης σχετικά με τις ενέργειές τους.

		<ul style="list-style-type: none"> • Να συζητούν για ζητήματα που υπάρχουν στη γειτονιά τους. • Να συζητούν τη συμπεριφορά τους στη γειτονιά τους.
	1.2. Σχέσεις στη γειτονιά μου	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναστοχάζονται για τρόπους διαπραγμάτευσης/επίλυσης των διαφορετικών προτιμήσεών τους. • Να καταγράφουν και να αναλύουν τις κυρίαρχες συμπεριφορές στη γειτονιά τους. • Να συζητούν ζητήματα του συνανήκειν στη γειτονιά τους (επάρκεια για την κοινότητα και επίπεδο ασφάλειας). • Να αναλύουν τον κοινωνικό αποκλεισμό των ευάλωτων ομάδων της γειτονιάς τους.
	1.3. Δράσεις στη γειτονιά μου	<ul style="list-style-type: none"> • Να εκφέρουν αξιολογική άποψη για τα προβλήματα των κατοίκων της γειτονιάς τους (καθαριότητα, υποδομές, χώροι λατρείας κ.ά.). • Να αναστοχάζονται σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος και κυκλοφοριακής αγωγής. • Να σχεδιάζουν δράσεις ενδυνάμωσης της κοινωνικής συνοχής, της αλληλεγγύης και του αλληλοσεβασμού.
	2. Εγώ και η πόλη/το χωριό μου 2.1. Οι πολιτικές δομές του δήμου, που ανήκει η πόλη/το χωριό μου	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν τις λειτουργίες του δήμου και των δημοτικών υπηρεσιών του. • Να αναφέρουν τρόπους πρόσβασης στις δημόσιες υπηρεσίες και στον δήμο. • Να αναγνωρίζουν τις διαδικασίες με τις οποίες λαμβάνονται οι αποφάσεις για την πόλη/το χωριό τους στον δήμο τους. • Να συζητούν για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις κάθε δημότη της πόλης/του χωριού τους.
	2.2. Σχέσεις στην πόλη/στο χωριό μου	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν δραστηριότητες και ασχολίες των ατόμων του χωριού ή της πόλης τους. • Να αναγνωρίζουν τις διαφορετικές κοινωνικές ομάδες που ζουν στην πόλη/στο χωριό τους και να προσδιορίζουν τις σχέσεις μεταξύ τους. • Να εντοπίζουν περιπτώσεις και να αναστοχάζονται για ζητήματα έντονης κοινωνικής ανισότητας που αποκλείουν άτομα και κοινότητες από τις ευρύτερες κοινωνικές διεργασίες συμμετοχής στη δημιουργία και χρήση συλλογικών πόρων. • Να αναπτύξουν πολιτειακή συνείδηση (π.χ. το αίσθημα του «ανήκειν», αλληλεγγύη, ενεργό συμμετοχή στα κοινά, λογοδοσία κ.λπ.). • Να εκφέρουν αξιολογική άποψη για τα ζητήματα περιβάλλοντος στην πόλη/στο χωριό τους. • Να αναλύουν τα αποτελέσματα της ψηφιακής επικοινωνίας στην κοινωνική και πολιτική ζωή στην πόλη/ στο χωριό τους.

	2.3. Δράσεις στην πόλη/στο χωριό μου	<ul style="list-style-type: none"> • Να επεξεργάζονται τρόπους διαπραγμάτευσης και δράσης για την επίλυση των θεμάτων της πόλης/του χωριού τους.
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ – ΣΤ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ		
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
		Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:
Α. Η ζωή στο σπίτι μου	1. Η οικογένειά μου	<ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιορίζουν την έννοια της οικογένειας ως την πρωταρχική κοινωνική ομάδα συμμετοχής του ατόμου.
		<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν τα χαρακτηριστικά και τους διαφορετικούς τύπους της σύγχρονης οικογένειας (πυρηνική, διευρυμένη, μονογονεϊκή, χωρίς παιδιά κ.λπ.).
		<ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιορίζουν και να καταγράφουν τις αλλαγές που συντελέστηκαν στη δομή, την οργάνωση και τη λειτουργία της οικογένειας και στους ρόλους των μελών της με την πάροδο του χρόνου.
		<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τις κοινωνικές, οικονομικές και πολιτισμικές διαφορές ανάμεσα σε διάφορες οικογένειες (ως προς τη σύνθεση, τη γλώσσα, την εθνότητα, το εκπαιδευτικό υπόβαθρο, τις αξίες και τις παραδόσεις, την κοινωνικοοικονομική κατάσταση, τις πρακτικές ανατροφής των παιδιών) και να σέβονται αυτή την πολυμορφία στον βαθμό που δε βασίζεται σε αυταρχικά και καταπιεστικά πρότυπα – σε πρότυπα που δε σέβονται τα ατομικά δικαιώματα.
		<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν τους παράγοντες που επηρεάζουν τη ζωή μιας οικογένειας κατανοώντας τη δυναμική πορεία εξέλιξης και τις συνεχείς θετικές και αρνητικές αλλαγές που τη χαρακτηρίζουν.
	2. Οι οικογενειακές σχέσεις	<ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιορίζουν τους διαφορετικούς ρόλους και ευθύνες των μελών της οικογένειάς τους. • Να αναγνωρίζουν την «υπευθυνότητα» ως αναγκαία για τη συνοχή της οικογένειας. • Να εξετάζουν τους μεταβαλλόμενους ρόλους και τις ευθύνες ενός ατόμου καθώς μεγαλώνει μέσα στην οικογένεια.
<ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίζουν τα έμφυλα στερεότυπα στους οικογενειακούς ρόλους και στις οικογενειακές συμπεριφορές. • Να αναγνωρίζουν παράγοντες που επηρεάζουν τη διαμόρφωση του κοινωνικού φύλου. 		
	3. Ο ελεύθερος χρόνος μου	<ul style="list-style-type: none"> • Να αιτιολογούν τον ελεύθερο χρόνο ως ζωτικό στοιχείο της ισόρροπης ζωής και πεδίο κοινωνικοποίησης, ανάπτυξης δεξιοτήτων, διαμόρφωσης ταυτότητας.

		<ul style="list-style-type: none"> • Να ερμηνεύουν τον ελεύθερο χρόνο ως ένα δικαίωμα των παιδιών. • Να συνδέουν τον ελεύθερο χρόνο με τη σωματική, πνευματική και ψυχική υγεία.
Β. Η ζωή στο σχολείο μου	1. Το δικαίωμα στην εκπαίδευση	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν ότι η δημόσια εκπαίδευση προέρχεται από τις λειτουργικές ανάγκες του κράτους, αν και σήμερα θεωρείται κατοχυρωμένο δικαίωμα. • Να προσδιορίζουν τα στάδια εξέλιξης του εκπαιδευτικού συστήματος στην Ελλάδα από τη συγκρότηση του ελληνικού κράτους έως σήμερα.
		<ul style="list-style-type: none"> • Να συγκρίνουν τη λειτουργία του ελληνικού σχολείου με την αντίστοιχη λειτουργία των σχολείων άλλων χωρών και να αναζητήσουν ομοιότητες και διαφορές.
	2. Πολιτισμική ποικιλομορφία και οικοδόμηση σχέσεων εμπιστοσύνης στο σχολείο	<ul style="list-style-type: none"> • Να αντιλαμβάνονται τη διαμόρφωση της προσωπικής τους ταυτότητας ως αποτέλεσμα τόσο της συμμετοχής τους σε διάφορες κοινωνικές ομάδες και δίκτυα, όσο και της εσωτερικοποίησης κοινωνικών ρόλων.
		<ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιορίζουν την έννοια «πολιτισμός» (κουλτούρα) ως ένα σύνολο γνώσεων, παραδόσεων, εθίμων, μορφών συμπεριφοράς, ηθικών προτύπων. • Να συμπεραίνουν ότι οι άνθρωποι είναι μέρος διαφορετικών πολιτισμικών ομάδων και ότι οι πολιτισμοί δεν είναι στατικοί, αλλά αλλάζουν.
		<ul style="list-style-type: none"> • Να αναλύσουν τις σχέσεις και τις αλληλεπιδράσεις των διαφόρων πολιτισμικών ταυτοτήτων στο σχολείο τους για να εξηγήσουν τις αμοιβαίες επιρροές που εμφανίζονται μεταξύ τους με στόχο την αποδυνάμωση της εικόνας των διαφορετικών ατόμων ως «άλλου». • Να διακρίνουν ότι είναι καταρχήν μέλη μιας ομάδας (του σχολείου τους), η οποία χαρακτηρίζεται από ομοιότητες και διαφορές.
		<ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιορίζουν τα εμπόδια για την επίτευξη κατανόησης μεταξύ πολιτισμικά διαφορετικών ατόμων και ομάδων.
		<ul style="list-style-type: none"> • Να υπερασπίζονται την αξία ενός σχολείου χωρίς αποκλεισμούς ιδίως όσον αφορά την κάλυψη των αναγκών μαθητών/-τριών με αναπηρίες και μαθητών/-τριών με μεταναστατευτική ή προσφυγική εμπειρία.
3. Επικοινωνία και έκφραση	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τι είναι επικοινωνία και τη σημασία της στην καθημερινή και σχολική ζωή. • Να αναπτύξουν δεξιότητες αποτελεσματικής επικοινωνίας αποσαφηνίζοντας τους όρους της. 	
	<ul style="list-style-type: none"> • Να διερευνήσουν τρόπους επικοινωνίας που χαρακτηρίζονται από αμεσότητα, ειλικρίνεια και σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. 	

		<ul style="list-style-type: none"> • Να διερευνήσουν τη σχέση μεταξύ των συναισθημάτων και της εκδηλούμενης συμπεριφοράς. Να εξηγήσουν πώς τα συναισθήματα επηρεάζουν τη συμπεριφορά μας και να αναλύσουν τους παράγοντες που συμβάλλουν στον έλεγχό τους. • Να συνεργάζονται αποτελεσματικά με άλλους μέσω ομαδικής εργασίας. Να αναπτύσσουν και να διατηρούν θετικές σχέσεις με τους συνομηλίκους τους.
	4. Ειρηνική επίλυση συγκρούσεων και ανθεκτικότητα	<ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίζουν προβλήματα και συγκρούσεις που αντιμετωπίζουν συχνά συνομηλικοί τους στο σχολικό και ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον. • Να αναγνωρίζουν και να διαχειρίζονται καταστάσεις σύγκρουσης μεταξύ αξιών. • Να εφαρμόζουν στρατηγικές επίλυσης συγκρούσεων. • Να περιγράφουν τι σημαίνει ανθεκτικότητα, να προσδιορίζουν τα χαρακτηριστικά της (αντοχή, επιμονή, αντιμετώπιση στρεσογόνων καταστάσεων), να αντιλαμβάνονται τους λόγους για τους οποίους συγκαταλέγεται στις «δεξιότητες ζωής» και να την αναγνωρίζουν σε κοινωνικές καταστάσεις και ανθρώπινες συμπεριφορές.
	5. Λήψη αποφάσεων και ανάληψη συνεργατικής δράσης	<ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιορίσουν τον τρόπο με τον οποίο λαμβάνουμε αποφάσεις. • Να ερμηνεύουν καταστάσεις και γεγονότα από διαφορετικές οπτικές. • Να αιτιολογούν ότι η προσέγγιση ενός ζητήματος από διαφορετικές οπτικές μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικές λύσεις. • Να εφαρμόζουν τεχνικές λήψης αποφάσεων σε διαφορετικές περιπτώσεις της σχολικής και ευρύτερης καθημερινότητας. • Να αιτιολογούν τους λόγους που τους/τις οδήγησαν στη λήψη μίας απόφασης. • Να διερευνούν τον τρόπο που οι αξίες τους επηρεάζουν τις αποφάσεις τους. • Να συμμετέχουν στη διεξαγωγή συνελεύσεων στο σχολείο τους με στόχο την αλληλεπίδραση μεταξύ τους και την ελεύθερη έκφραση των απόψεών τους μέσα σε μια κουλτούρα δημοκρατίας.
Γ. Η ζωή στην κοινότητα και στον ευρύτερο κόσμο	1. Κράτος και δημοκρατία	<ul style="list-style-type: none"> • Να δηλώνουν την έννοια του κράτους και των στοιχείων που το προσδιορίζουν. • Να αποσαφηνίσουν την έννοια του πολιτεύματος και να το συνδέσουν με τον τρόπο διακυβέρνησης του κράτους.

		<ul style="list-style-type: none"> • Να αντιλαμβάνονται την έννοια της δημοκρατίας ως τη θεμελιώδη έννοια για την ελευθερία και την ισότητα. • Να περιγράφουν τα βασικά χαρακτηριστικά της δημοκρατίας και να προσδιορίζουν τις βασικές δημοκρατικές αξίες. • Να διευκρινίζουν ότι το Σύνταγμα ως ο θεμελιώδης νόμος της χώρας καθορίζει την οργάνωση και τη λειτουργία του κράτους και των θεσμών.
		<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν την Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία ως το πολίτευμα της Ελλάδας και να διακρίνουν τη δομή του.
		<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν τις τρεις λειτουργίες της κρατικής εξουσίας: νομοθετική, εκτελεστική και δικαστική.
		<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν τους ρόλους και τις ευθύνες των τριών επιπέδων διακυβέρνησης: δήμος, περιφέρεια, κεντρικό κράτος. • Να αναγνωρίζουν τη σημασία της αποκέντρωσης και της διαβάθμισης της αυτοδιοίκησης. • Να διερευνούν τις υπηρεσίες που παρέχει το κεντρικό κράτος στους πολίτες του και να δίνουν παραδείγματα για τον τρόπο που οι υπηρεσίες αυτές επηρεάζουν τη ζωή των μαθητών/-τριών.
		<ul style="list-style-type: none"> • Να παρουσιάζουν τη διαδικασία εκλογής του κοινοβουλίου και της κυβέρνησης στο πολίτευμά μας.
	2. Νόμοι και πολίτες	<ul style="list-style-type: none"> • Να εξηγούν πώς και γιατί οι άνθρωποι δημιουργούν κανόνες. • Να επισημαίνουν τη διαφορά ανάμεσα στους κανόνες και τους νόμους. • Να αιτιολογούν γιατί οι κανόνες και οι νόμοι είναι σημαντικοί για τη διασφάλιση της κανονικότητας. • Να συνεργάζονται στη διαμόρφωση κανονισμών στη δική τους κοινότητα και να επιχειρηματολογούν για την αναγκαιότητά τους.
		<ul style="list-style-type: none"> • Να συνδέουν τη σημασία των νόμων με την οργάνωση της κοινωνίας μας. • Να ονομάζουν τομείς της καθημερινής τους ζωής που συνδέονται με νόμους του κράτους.
		<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν την έννοια του Συντάγματος και να το συνδέουν με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του πολίτη. • Να αναλύουν τις βασικές πτυχές του Συντάγματος και τον τρόπο που επηρεάζουν τους πολίτες.
		<ul style="list-style-type: none"> • Να εξηγούν πώς και γιατί επιβάλλονται οι νόμοι και να περιγράφουν τον ρόλο και τις ευθύνες των πολιτών για την εφαρμογή των νόμων.

		<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τα ζητήματα διαφθοράς και να υπερασπίζονται θέματα διασφάλισης της διαφάνειας μέσω της λογοδοσίας και της ακεραιότητας.
	3. Ιθαγένεια και εθνική ταυτότητα	<ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιορίζουν την έννοια της ιθαγένειας, της υπηκοότητας και τις διαδικασίες με τις οποίες αποκτώνται. • Να εξηγούν τι σημαίνει να είναι κάποιος Έλληνας πολίτης και να περιγράφουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την ελληνική ιθαγένεια. • Να εντοπίζουν τους τρόπους με τους οποίους οι Έλληνες πολίτες μπορούν να συμμετέχουν στα κοινά. Να εξηγούν τον ρόλο που έχουν οι ίδιοι ως Έλληνες πολίτες στο σχολείο και την ευρύτερη κοινότητα. • Να αντιλαμβάνονται την έννοια και την αξία του εθελοντισμού. Να διερευνούν τον τρόπο που συνεργάζονται τα άτομα με κοινές αξίες και πεποιθήσεις για να πετύχουν έναν τελικό σκοπό, και να σχεδιάσουν δράση.
	4. Η Ελλάδα και η Ευρώπη	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναλύουν τους λόγους δημιουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. • Να περιγράφουν τη δομή, τα όργανα και τις λειτουργίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. • Να αποτιμούν την εξελικτική πορεία της Ευρώπης ως μια διαδικασία που συνεχίζει να νοηματοδοτείται ανάλογα με τις συνθήκες και τα δεδομένα της κάθε γενιάς. • Να διαπιστώσουν τις αμοιβαίες επιδράσεις μεταξύ Ελλάδας και Ευρωπαϊκής Ένωσης. • Να προσεγγίσουν την ιδιότητα του Ευρωπαίου πολίτη ως μέρος της δικής τους ταυτότητας. • Να αναγνωρίζουν την πολιτισμική κληρονομιά των διαφόρων χωρών της Ευρώπης ως συμβολή στην κοινή πολιτισμική κληρονομιά. • Να αναγνωρίζουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους που απορρέουν από την ιδιότητά τους ως μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. • Να διακρίνουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των Ευρωπαίων πολιτών μέσα σε μια πολυπολιτισμική ευρωπαϊκή κοινωνία.
	5. Ανθρώπινα δικαιώματα και βιώσιμη ανάπτυξη	<ul style="list-style-type: none"> • Να υπερασπίζονται τις βασικές αρχές που περιλαμβάνονται στα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως της ελευθερίας, της ισότητας, της δικαιοσύνης. • Να εκφράζουν τις αξίες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις στάσεις και τις συμπεριφορές τους. • Να αναπτύξουν τις κατάλληλες γνώσεις και δεξιότητες για την πρακτική εφαρμογή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε διάφορες καταστάσεις που σχετίζονται με τη ζωή τους.

		<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και μέσω αυτού να υπερασπίζονται και να σέβονται τις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. • Να αναλαμβάνουν δράση για την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην τοπική και ευρύτερη κοινότητα.
		<ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιορίσουν τον ρόλο των διεθνών οργανισμών στην προώθηση της διεθνούς συνεργασίας και ειρήνης.
6. Πληροφορία και μέσα ενημέρωσης		<ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιορίσουν την έννοια της παγκόσμιας ιθαγένειας και τα χαρακτηριστικά του παγκόσμιου πολίτη. • Να εμβαθύνουν στην κατανόηση των στόχων παγκόσμιας σημασίας συνδέοντας τις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων με τους 17 στόχους βιώσιμης ανάπτυξης. • Να υποστηρίζουν τους 17 στόχους βιώσιμης ανάπτυξης. <ul style="list-style-type: none"> • Να καθορίζουν τη σημασία των μέσων μαζικής ενημέρωσης στην καλλιέργεια των επιστημονικών γνώσεων, στην ευαισθητοποίηση σε κοινωνικά θέματα και στη μετάδοση των πληροφοριών. • Να συμπεραίνουν την επιρροή που ασκούν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης στις απόψεις, τις στάσεις και τη συμπεριφορά μας μέσα από τη δημιουργία προτύπων. • Να προσεγγίζουν κριτικά τον τρόπο μετάδοσης της πληροφορίας από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης διακρίνοντας τις τεχνικές πειθούς που χρησιμοποιούνται. • Να επιλέγουν την πολλαπλή ενημέρωση και τη διασταύρωση των πληροφοριών. • Να αναγνωρίζουν στη λειτουργία της διαφήμισης την προσπάθεια δημιουργίας πλασματικών αναγκών για καταναλωτικούς λόγους. • Να αναλύουν και να ασκούν κριτική στα διαφημιστικά μηνύματα. • Να εντοπίζουν την ταυτότητα ή τις ταυτότητες και τα κοινωνικά στερεότυπα που προβάλλονται στις διαφημίσεις.
7. Ψηφιακός πολίτης και ψηφιακή ιθαγένεια		<ul style="list-style-type: none"> • Να αποσαφηνίσουν την έννοια του ψηφιακού πολίτη και της ψηφιακής ιθαγένειας. • Να συμμετέχουν σε ψηφιακά περιβάλλοντα ανοιχτά στη διαφορετικότητα και στην ποικιλομορφία των απόψεων. <ul style="list-style-type: none"> • Να αξιολογούν διάφορα ψηφιακά συνεργατικά εργαλεία για την εκτέλεση των μαθητικών τους έργων και την επίλυση προβλημάτων. Να συμμετέχουν και να δημιουργούν συνεργατικά έργα χρησιμοποιώντας συνεργατικά ψηφιακά εργαλεία. Να συμμετέχουν και να επικοινωνούν αποτελεσματικά και με σεβασμό στους άλλους.

		<ul style="list-style-type: none"> • Να εφαρμόζουν ασφαλείς τεχνικές αναζήτησης πληροφοριών στο διαδίκτυο. Να αξιολογούν κριτικά τις πληροφορίες που βρίσκουν στο διαδίκτυο και να προσδιορίζουν την αξιοπιστία τους. Να υπερασπίζονται θέματα προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων.
		<ul style="list-style-type: none"> • Να κατονομάζουν τα δικαιώματα και τις ευθύνες ενός ψηφιακού πολίτη. Να συμμετέχουν με σεβασμό και υπευθυνότητα σε μια διαδικτυακή κοινότητα.
		<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τον διαδικτυακό εκφοβισμό και να τον αντιμετωπίζουν.

Το παρόν Πρόγραμμα Σπουδών, κατά τα σχολικά έτη 2021-2022 και 2022-2023, θα εφαρμοσθεί πιλοτικά σε όλα τα Πρότυπα και Πειραματικά Δημοτικά σχολεία της χώρας, σε συνδυασμό με τα ισχύοντα Προγράμματα Σπουδών. Από το σχολικό έτος 2023-2024 θα εφαρμοσθεί σε όλα τα Δημοτικά Σχολεία της χώρας. Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Μαρούσι, 13 Δεκεμβρίου 2021

Η Υφυπουργός

ΖΩΗ ΜΑΚΡΗ

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

Το Εθνικό Τυπογραφείο αποτελεί δημόσια υπηρεσία υπαγόμενη στην Προεδρία της Κυβέρνησης και έχει την ευθύνη τόσο για τη σύνταξη, διαχείριση, εκτύπωση και κυκλοφορία των Φύλλων της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ), όσο και για την κάλυψη των εκτυπωτικών - εκδοτικών αναγκών του δημοσίου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα (ν. 3469/2006/Α' 131 και π.δ. 29/2018/Α' 58).

1. ΦΥΛΛΟ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΦΕΚ)

- Τα **ΦΕΚ σε ηλεκτρονική μορφή** διατίθενται δωρεάν στο **www.et.gr**, την επίσημη ιστοσελίδα του Εθνικού Τυπογραφείου. Όσα ΦΕΚ δεν έχουν ψηφιοποιηθεί και καταχωριστεί στην ανωτέρω ιστοσελίδα, ψηφιοποιούνται και αποστέλλονται επίσης δωρεάν με την υποβολή αίτησης, για την οποία αρκεί η συμπλήρωση των αναγκαίων στοιχείων σε ειδική φόρμα στον ιστότοπο **www.et.gr**.

- Τα **ΦΕΚ σε έντυπη μορφή** διατίθενται σε μεμονωμένα φύλλα είτε απευθείας από το Τμήμα Πωλήσεων και Συνδρομητών, είτε ταχυδρομικά με την αποστολή αιτήματος παραγγελίας μέσω των ΚΕΠ, είτε με ετήσια συνδρομή μέσω του Τμήματος Πωλήσεων και Συνδρομητών. Το κόστος ενός ασπρόμαυρου ΦΕΚ από 1 έως 16 σελίδες είναι 1,00 €, αλλά για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο (ή μέρος αυτού) προσαυξάνεται κατά 0,20 €. Το κόστος ενός έγχρωμου ΦΕΚ από 1 έως 16 σελίδες είναι 1,50 €, αλλά για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο (ή μέρος αυτού) προσαυξάνεται κατά 0,30 €. Το τεύχος Α.Σ.Ε.Π. διατίθεται δωρεάν.

• Τρόποι αποστολής κειμένων προς δημοσίευση:

Α. Τα κείμενα προς δημοσίευση στο ΦΕΚ, από τις υπηρεσίες και τους φορείς του δημοσίου, αποστέλλονται ηλεκτρονικά στη διεύθυνση **webmaster.et@et.gr** με χρήση προηγμένης ψηφιακής υπογραφής και χρονοσήμανσης.

Β. Κατ' εξαίρεση, όσοι πολίτες δεν διαθέτουν προηγμένη ψηφιακή υπογραφή μπορούν είτε να αποστέλλουν ταχυδρομικά, είτε να καταθέτουν με εκπρόσωπό τους κείμενα προς δημοσίευση εκτυπωμένα σε χαρτί στο Τμήμα Παραλαβής και Καταχώρισης Δημοσιευμάτων.

- Πληροφορίες, σχετικά με την αποστολή/κατάθεση εγγράφων προς δημοσίευση, την ημερήσια κυκλοφορία των Φ.Ε.Κ., με την πώληση των τευχών και με τους ισχύοντες τιμοκαταλόγους για όλες τις υπηρεσίες μας, περιλαμβάνονται στον ιστότοπο (**www.et.gr**). Επίσης μέσω του ιστότοπου δίδονται πληροφορίες σχετικά με την πορεία δημοσίευσης των εγγράφων, με βάση τον Κωδικό Αριθμό Δημοσιεύματος (ΚΑΔ). Πρόκειται για τον αριθμό που εκδίδει το Εθνικό Τυπογραφείο για όλα τα κείμενα που πληρούν τις προϋποθέσεις δημοσίευσης.

2. ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ - ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ

Το Εθνικό Τυπογραφείο ανταποκρινόμενο σε αιτήματα υπηρεσιών και φορέων του δημοσίου αναλαμβάνει να σχεδιάσει και να εκτυπώσει έντυπα, φυλλάδια, βιβλία, αφίσες, μπλοκ, μηχανογραφικά έντυπα, φακέλους για κάθε χρήση, κ.ά.

Επίσης σχεδιάζει ψηφιακές εκδόσεις, λογότυπα και παράγει οπτικοακουστικό υλικό.

Ταχυδρομική Διεύθυνση: Καποδιστρίου 34, τ.κ. 10432, Αθήνα

Ιστότοπος: **www.et.gr**

ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ: 210 5279000 - fax: 210 5279054

Πληροφορίες σχετικά με την λειτουργία του ιστότοπου: **helpdesk.et@et.gr**

ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΚΟΙΝΟΥ

Πωλήσεις - Συνδρομές: (Ισόγειο, τηλ. 210 5279178 - 180)

Πληροφορίες: (Ισόγειο, Γρ. 3 και τηλεφ. κέντρο 210 5279000)

Παραλαβή Δημ. Ύλης: (Ισόγειο, τηλ. 210 5279167, 210 5279139)

Αποστολή ψηφιακά υπογεγραμμένων εγγράφων προς δημοσίευση στο ΦΕΚ: **webmaster.et@et.gr**

Ωράριο για το κοινό: Δευτέρα ως Παρασκευή: 8:00 - 13:30

Πληροφορίες για γενικό πρωτόκολλο και αλληλογραφία: **grammateia@et.gr**

Πείτε μας τη γνώμη σας,

για να βελτιώσουμε τις υπηρεσίες μας, συμπληρώνοντας την ειδική φόρμα στον ιστότοπό μας.

